

TELEGRAFUL ROMÂNUL.

Nr. 44.

ANULU XXIV.

Sabiu 3/15 Iunie 1876.

Tel grafulu ese Dmîncea si Joi'n, la fie-care d'oue septemani cu adansulu Foisidre. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la expeditiua foiei, preafara la s. r. poste cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate cãtra expeditura. Pretulu p'numera-tiunei penru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a. iar pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

trajecolele partii ale Transilvaniei si pentru pre-vinciele din Monarchia pre unu anu 8 fl. o'ra pie o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri streine pre anu 12 1/2 anu 6 fl. Inscrisutele se platescu pentru int'ia o'ra cu 7 cr. sirulu, penru a dou'a o'ra cu 5 1/2 cr. si penru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu 2 Iunie 1876.

A proroci pâna la o'ra si minuta ce are sa se intemple in lumea politica e totu asiã de dificilu, precum e a spune schimbãrile tempului. Suntu in natura sute si mii de incidente dela cari aterna schimbãrile spre serintu s'eu spre ploia, spre ventu s'eu spre linisce; suntu si in lumea politica sute si mii de momente si incidente, cari impede-ca si inaint'za fasele politice si le schimba, cându din o intaritare mare de spirite spre pace, cându din lini-scea cea mai mare spre eveneminte nepreviute de ori-ce suflare omenesca.

„In decursulu unei septemni si-tuatiunea s'a schimbatu spre bine pre-ste tota asteptarea“, dice o foia vi-nesa. „Ori in care parte privimu nu intalnimu decãtu intentiuni de pace si semne cari insuffa linisce“, continua mai departe aceeași foia. Optimismulu cuprinsu in aceste doue frase este ac-ceptabilu si laudabilu, si nu va esiste inima omenesca, carea sa nu aplauzeze espressiunea unei dorintie atãtu de nobile: de a se sustienã pacea intre omeni.

Inse ran'a Europei de pre penin-sul'a balcanica, trecuta, acum mai de unu anu, intr'o inflamatiune acuta, carea la fia-care s'vecnitura se resimte in totu corpulu european, si are si ea apelurile ei. Inim'a omenesca este provocata a face ce-va ca ran'a sa, dimpreuna cu acest'a, suferintile sa se delature odata. Patru sute de ani si mai bine, suntu preste capu de ajunsu, penru crestini din imperiulu otomanu, cá sa nu mai sufere si de aci inaint' ju-gulu rusinatoriu, care face din omeni crestini „o turma de pascuta“ in fo-losulu muhamedaniloru.

Si din considerente de simtiementu Europ'a este datore sa' face ce-va cá sa inceteze durerile populatiuni-loru din imperiulu otomanu.

Diplomati'a, carea se ocupa prea putienu cu simtiementu, are inse si alti motori penru actiunile ei: interesele staturiloru. Interesele aceste au dreptu basa calculii ratiunei calm'e s'eu reci. Cu tote aceste, lucrurile, cari se pe-trecu astadi pre peninsul'a balcanica, nu potu lasã liniscita nici ratiunea calma. Interesele staturiloru suntu astadi legate unele de altele, încãtu, ori ce se intempla in o're care parte a continentulu, se resimte pre con-tinentulu intregu.

Starea cea bolnava a imperiu-lui otomanu a intratu acum, eata a mai trecut anulu, in stadiulu unei crise, carea se manifest'za in revolte, in ucideri, in pradãri, dear-deri si ce e mai multu in nesiguranti'a tronulu padisiahului din Stambulu.

Astfelu de manifestãri indica ap-riatu ca starea lucrurilor asiã dupa cum a fostu nu se mai p'ote tiené. Fia-care putere dara are datoria sa caute cá interesele ei in crisa de fatia, sa nu sufere si totu odata sa ajute si celoru mai multi atinsi de crisa, poporulu din imperiulu bolnavu.

Este intrebarea acum ca vînde-carea reulu se va puté pre calea pãcei?

Diplomati'a, ce e dreptu, este forte activa, ea cauta felu de felu de mijloce de vindecare, ferindu-se de a intrebuintiã ferulu cá ultima medi-cina. Cu privire la mijlocele aceste ea si organele ei este indreptatita a laudã pacea si a o infatisiã ca este asigurata. Esperinti'a inse de vre-o patru-dieci de ani a aratatu ca mijlo-

cele ei de pâna acum au fostu numai paliative cari au indelungatu ból'a spre a isbucni cu mai multa putere si cu mai crudele urmãri. Cur'a de pâna acum, cu promisiuni turcesci, cu hat-humaiumuri si alte diplome de ale Portiei, este probabilu ca si de asta data nu va fi in stare nici barem sa mai indelunge ból'a.

Insurgentii nu dau usioru armele din mâna. Serbiu si Muntenegrenii nu voru mai recede cá in 1862, fãra de unu castigu moralu invederatu si sim-titu de crestini din tierile invecinate. Armãrile au costatu multu pre Ser-bi'a; dupa asigurãrile generalulu Cernaieff la casu de rebelu, aru fi mai cá siguri de victoria si la casu de re-nunciare de rebelu Serbi'a este amen-tiata de o crisa din cele mai teri-bile in internulu ei.

Serbi'a vorbese blãndu cu P'orta dara nu credemu sa desarmeze. Pen-truca este grea decisiunea cându unu poporu are se aléga intre noroculu armeloru si intre o catastrofa sigura, carea p'ote fi mai perniciosã decãtu perderile cele mai mari pre campulu de lupta.

Dara puterile europene a cãroru interese materiale suferu de economi'a cea rea din imperiulu otomanu si vedu ea partea cea mõi binecuvantata a Europei jace sub unu blastemu se-culariu penru intretinerea multimei de haremurii a altoru plãceri sensuale ale cãtoru-va individi: voru mai indelun-gã suferintiã si economiã rea penru detrimentulu loru si alu majoritãtiei populatiunii din tienuturile curatu turcesci?

Cine p'ote stã bunu, ca unde s'a in-templatu o revolutiune de palatu cu urmãri asiã de grave penru fostulu sultanu, nu se voru intempla, mãne poimãne, altele, decã nu tocm'a cá cea intemplata, de natura totu asiã de grava.

Aceste tote suntu cunoscute di-plomatiei si de aceea asigurãrile ei de pace paru a fi numai nisce con-solatiuni penru publicu, precãndu ea, diplomati'a, p'ote tocm'a si bate ca-pulu, cum se deslege nodulu gordicu s'eu cum sa-lu taie, penru cá sa-si ia odata o grigia de pe capu.

La deslegare s'eu taiarea nodulu inse se nascu alte complicatiuni. In prevederea acestor'a urm'za pregãti-rile cele colosale in tote partile, ace-ste dau ansa la scirile cele multe des-pre aliantie, la alergãrile curieriloru diplomatici in susu si in josu si la conferintile cele dese, despre care se scie ca se tienu, dara nu se spune ce se lucrã intrensele. Tote aceste suntu semne, ca pacea européna trambitiata cu atãta predilectiune, celu putienu, este forte amenintiata.

Este posibilu ca pacea sa fia sustienuta, dara e forte verosimulu, ca in tempulu celu mai de aprópe eve-nemintele sa ne convinga de contrariulu.

Angli'a arméza, Russi'a arméza, alte puteri, cari n'au armatu inca, se pregatescu cãtu de ingraba. Cu buna s'ema, ca tote aceste se intempla, pen-truca „pacea nu va fi turburata.“

Revist'a politica.

O nouate pacinica aduce „Pol. Cor.“ intre cele multe cãte s'au ur-matu un'a pre alt'a de vre-o cãte-va septemni incóce. Este verb'a de re-tormarea casei magnatiloru. Admini-stratiunea cea noua in intiolesulu aron-

dãrei nu va fi noua, decã comitii su-premi voru fi si mai departe cã atari membri ai casei magnatiloru si voru petrece tempulu celu mai multu in capitale, departe de afacerile oficiulu loru. O reforma dara, celu putienu intru cãtu privesce pre comitii su-premi, trebuie sa se faca si in cas'a magnatiloru. Dupa f'oi'a citata, la t'omn'a viitóre ministrulu de interne, va presentã unu proiectu inaintea dietei, dupa care comitii supremi, cá atari, perdu dreptulu de a fi membri ai casei magnatiloru si in loculu loru se voru chiamã din partea corónei regalisti, precum se chiamau odi-n'ora in diet'a Transilvaniei, pre viétia, iera o parte se voru alegé de cas'a deputatiloru, dupa cum se alegu mem-brii senatulu francésu; firescu numai pre unu periodu legislativu. Planulu acest'a inca n'a trecut prin consi-liulu ministriloru; preste totu inse cam in form'a acest'a se va presentã proiectulu de reforma in dieta.

Orizontulu politicu, decã putemu dá crediamentu sciriloru ce le aducu diurnalele in tempulu din urma, ince-pe a se insenina (?). Cu deosebire foile oficióse suntu pline de cele mai bune sperantie: ca incurcãturile eu-ropené se voru descurcã fãra de conflicte sangeróse.

Serbi'a, carea sta gat'a sa deschida sirulu lupteloru celoru mari, ne spunu oficiósele, a primitu admo-nitiunile cele mai precis'e atãtu din Ems si din Viena, cãtu si din Lon-donu si din Parisu, sa nu rischeze unu rebelu, in care va remané izolata si fãra spriginu de nici o parte. De alt-mintrea, si insurgentii suntu provocati a sistã ostilitãtiele penru a puté negociã despre dorintieleloru ce se potu implini, fãra de a se vatemã integritãtea Turciei.

Cãtu penru Serbi'a, o telegrama din Semlinu dela 12 Iuniu n. tramisa la „Hr. Ztg.“ spune, ca consuli Austro-Ungariei, Germaniei, Angliei, Fran-ciei si Italiei din Belgradu au rapor-tatu regimeloru loru, ca pre lãnga tote admonitiunile agentulu diploma-ticu rusescu Karzoff de a se parasí Serbi'a de demonstratiunile ei rebelice, generalulu Cernaieff si oficiarii rusi, cari se afla in servitiu serbesci, agita continuu penru inceperea rebelulu contr'a Turciei.

O decisiune, care va chiarificã situatiunea mai ingraba, voru aduce somatiunile Portiei in Belgradu. Mãi multe telegramne spunu, ca marele veziru a intrebatu la Belgradu, ce scopu au armãrile? Altele mergu mai departe si sustienu, ca P'orta pretinde dela serbi sa desarmeze, sa derime intariturile radicate in tempulu din urma, se recunósca pre sultanulu Murad V, sa traga in Belgradu, in onórea sultanulu, 101 salve de tunuri si sa platésca tributulu cu care este in restantia.

Alte telegramne spunu, ca Ser-bi'a a si respunsu la unele puncte din somatiuni. Asiã se dice ca in privinti'a armãriloru ea se provóca la insurectiunea, carea atinge frontãriele sele si la cercurile cele de feru, intinse giuru impregiurulu tieriei de armate turcesci, si adauge, ca astfelu stãndu lucrurile, penru liniscirea po-porulu, Serbi'a a fostu necesitata alu armã. Nu are inse nici cea mai mic'a intentiune ostila cãtra P'orta, penru ca Serbi'a scie, ca puterea ei este in integritatea imperiulu otomanu. Pãna aci respunsulu Serbiei este forte blãndu

si domesticu, dara din cãtuse p'ote vedé din telegrama, Serbi'a nu face amin-tire de recunóscrea sultanulu Muradu si de platirea tributulu. Mãi departe, ori cum s'aru esplicã respunsulu, inãr-marea remãne inarmare si Serbi'a, care nu aru avé sianse de rebelu, s'aru grabi cu o di mai nainte se desarmeze, penruca starea ei economica nu e de asiã, încãtu se faca parade zadar-nice, tienendu mai tóta populatiunea ei barbatésca sub greutatea armaturei.

Decã s'aru paré încãtu-va Serbi'a, respective guvernulu ei, in dispuse-tiuni de pace, din Muntenegru scirile au alta coloratura. Regimulu de acolo nu voiesce sa scie nimic'a de sulta-nulu Murad V si este pre aci sa-si chiamo a casa pre reprezentãtele seu din Constantinopole. Din conversatiu-ne ce avú principele Nichiti'a cu unu diplomatu italianu se spune, ca prin-cipele s'a esprimatu, ca rebelulu este neevitabilu, penruca se tratéza de crearea unor staturu slavice, cari sa se estinda pâna la confinele Italiei.

Mãi pronunciate suntu scirile des-pre capii insurgentiloru cari se pro-nuncia hotaritu, ca voru respingé ofer-tele de pacificare. Si cumca cesti din urma se tienu de cuventu dovedescu telegramne urmãtore, ce le reprodu-cemu dupa „S. d. Tgbltt.“:

Belgradu 11 Iuniu. In 8 Iuniu l. c. batura insurgentii in Corsar'a la Maidanu, Bosni'a de nordu, sub con-ducerea lui Ghenadia si Baialitia 2300 turci. Turci perduã 2 tunuri, „morti 4 vulnerati; insurgentii avura 14 morti si 30 vulnerati.

Belgradu 11 Iuniu. La Illovatiu, spre nordu dela Priedor, raportara in 9 Iuniu insurgentii o victoria asupra turciloru. La Dubiti'a avú locu o in-talnire sangerósa cu perderi insem-nate de ambe partile. In Brodulu tur-cescu trasera turcii pre trei insurgenti in tiapa. Satele Osotit'a, Calen-derovetie, Lupenitit'a aprópe de Derventu fura aprinse si locuitorii macelarifi. Insurectiunea s'a latitu pâna la Doboju lãnga Bosn'a.

Alte telegramne spunu ca insurec-tiunea din Bulgari'a inca e in cres-cere. O telegrama dela 9 Iuniu spune despre rescularia sateloru bulgare Gãmer si Ofci'a in apropiarea Sistovului.

Semnele despre precãrietatea pã-cei inse nu se termina aci.

Din Cetigne se telegraféza, ca toti strainii fara de functiuni suntu pro-vocati a parasí cãtu mai curendu Muntenegru.

Toti marinarii englezi pâna la 35 de ani suntu chiamati in servitiulu marinei de rebelu.

Greci'a si reactivéza gard'a na-tiunala.

„Temesi lapók“ spunu, ca prin Temi-siór'a a trecut spre Bucuresci unu cu-rieru alu cãrtiei din Berlinu cu de-pesie dela imperatulu germanu pen-tru Carolu Domnitoriulu Romãniei.

La Ems, altiã die, la Berlinu, se va tiené o noua conferintia la ca-rea va luã parte si comitele Andrassy.

Telegramne spunu, ca f'oi'a semi-oficiãle din Vien'a staruiesce pre lãnga aliantia celoru trei puteri: Russi'a, Germani'a si Austro-Ungari'a si ca din Russi'a vine scirea, ca in contr'a alian-tiei apusene, anglo-franco-italiene, Rus-si'a se pregatescu in Caucasu; ca la Cronstadt se inarméza flot'a rusésca si se chiama sub arme rezervisti.

Scirile despre aliantie inca potu se

fia premature, dară pegratirile chiaru si in Franchia unde se cere cu tota graba unu creditu extraordinariu de 260 milione de franci pentru armata; miscările ce se simtu chiaru si in Spania, atatu in puterea de pre uscatu catu si pre apa, precum si in alte parti, nu lasa pre omulu cugetatoriu sa se legene in placerele unei paci precum se infatisieza de o insemnata parte a presei oficiose.

O telegrama dela Giurgiu din 12 Iunie tramisa la „Hrm. Ztg.“ spune ca in Rusciucu s'a prinsu unu emisariu rusescu, la care s'au gasitu hartiile de natura compromitetore si o suma insemnata de bani, destinata a se impartii intre capii insurgentiloru din Balcanu.

In Constantinople situatiunea inca e totu turburata. Softele, cari au contribuitu forte multu la schimbările cele neasteptate pre tronulu osmaniloru suntu puse sub priveghiare strinsa si li se opresce purtarea de arme. Mesur'a acést'a indica ca atmosfer'a din Constantinople contine destule materii pentru o exploziune noua. Cine mai scie, deca softalele, cari au facutu minunile din urma, nu voru fi capabile a face in tempulu celu mai de aproape altele, pote pentru alti musterii.

Langa Aradu la serbatorile Rosaliiloru.

III.

Fiindca motivulu agitatiunei incepute se dice a fi primirea contrapropunerii lui Paguba si respingerea propunerii comisiunei organizatorie — alu carei membru a fostu si d. Babesiu, cugetu ca nu este de ajunsu amintirea loru pre scurtu numai — cum se facu in articolulu precedentu, ci ca sa-si potta face ori-cine judecata asupra intemplanteloru va fi mai bine sa se publice ambele documente din cuventu in cuventu asi precum se afla ele in protocolulu sinodului.

Promise in articolulu precedentu lasu se urmeze aci documentele necesarii la lamurirea situatiunei in ordine cronologica.

In protocolulu siedintiei a VII la Nr. 204 cetimu urmatorele:

„Comisiunea organizatoria prin referintele ei Mircea B. Stanescu propune:

„De-si in reportulu consistoriului plenariu nu s'a datu inviatiune pentru reorganizarea consistoriiloru pe venitoriu in senatele sele scolastice si epitropesci: asessorii intregului consistoriu alesi la anul 1870 si realesi la 1873 se declara de realesi si pre viitoriu lasandu in dispositia a se alege numai pentru acelea posturi, care in restempulu periodulu ultimiu prin morte ori abdicere au devenitu in vacantia.“

„La acést'a deputatulu Vasiliu Paguba face urmatorea contrapropunere:

„Cu privire la punctulu E, din clausula de sanctionare mai inalta a „statutulu organicu“ sa se enuncia: ca sinodulu trece de astadata la alegerea membriloru consistoriali din senatele scolastice si epitropesci pe periodulu de trei ani.“

Apoi in protocolulu siedintiei VIII la Nr. 206 urmatorele:

„Se ia in desbatere propunerea si contrapropunerea facuta in siedintia premersa sub Nr. 204 referitoriu la alegerea asessoriloru din senatulu epitropescu si scolariu ale ambeloru consistorie.“

„Sinodulu tienendu in vedere dispusetiunea clausulei de aprobare a statutulu organicu punctulu E, prin votare secreta ceruta si ordinata amesuratu regulamentulu internu cu 28 voturi contra loru 18 decide restaurarea senatulu epitropescu si scolariu dela ambele consistorie, si efeitura alegerei normata prin §-lu 116

alu statutulu organicu, precum si deplinirea locuriloru vacante din senatulu bisericescu o pune la ordinea dilei pre siedintia ce se va tiené mane diminetia la 10 ore.“

In fine in protocolulu siedintiei XII la Nr. 249 urmatorele:

„In legatura cu alegerea urmata in siedintia de eri la propunerea deputatulu Ioanu P. Desseanu, —

„Sinodulu declara: ca actulu de alegere de sub Nrii 244 si 245 referitoriu la senatulu scolariu si epitropescu a consistoriiloru din Aradu si Oradea mare facuta conformu dispositiuniloru positive din statut. org. nu forméza nici unu prejudiciu si nu alteréza intru nimic'a principiulu pe a carui'a temeiu congresulu nostru nationalu bisericescu a remonstratu la guvernulu de tiéra in contra modificatiunei unilaterale facute cu ocaziunea sanctionarei — in statut. org. in privintia duratei de functiune a membriloru alesi in aceste doué senate, — sustienendu sinodulu nostru si pe mai departe cu tota firmitatea acestu gravamenu a bisericeinostre, si acceptandu inalt'a resolutiunea aceluia in sensulu remonstratiunei facute, si in conformitate cu autonomia nostra bisericesca.“

Acestea publicate se revenimu la firulu intreruptu.

Domnulu Babesiu rogatu prin deputatiunea conferintiei sinodali pentru revocarea abdicerei de mandatu, dupa multe imbiete in urma s'a convoitu, cá lucrulu se remana in suspensu pana in diu'a urmatoria, cându apoi va vedé ce va face.

A sositu si diu'a urmatoria, a venit si d. Babesiu la sinodu, numai decatu a referatu despre unele lucruri delegationali, si apoi intrebatu prin presidiu de si mai sustiene abdicerea? a respunsu ca da! si cu asta densulu, cu inca doi banatieni Laurentiu Barzu preotu si ambii din cerculu Birchisiului, cu acea declaratiune cumca in urm'a cunoscutulu conclusu „tota activitate loru au incetatu in acést'a diecesa“ — au parasitu sinodulu.

Din „Albin'a“ vedemu apoi cumca d. Babesiu neincrediandu-se in sine, dupa ce a absolvatu dela sine pe deputatiunea membriloru sinodului a consultatu pe somitatile celoru de o opiniune cu densulu si in specie pe dd. Dr. Vasiciu, si Georgiu de Fogarassy, si a telegrafatu si dlui Alesandru de Mocioni la Capolnasiu, si toti au incuviintiatu procedur'a lui si nici unulu nu s'a aflatu, care se considere de posibil a remanera mai departe a lui in acestu sinodu.

Cumca dd. Vasiciu si Fogarassy au incuviintiatu procedur'a dlui Babesiu mi-o sciu explicá, pentruca pre langa tota stim'a ce pastreze pentru aceste doué persone onorifice — nu mi potu intipui nici o cestiune si nici o impregiurare, in care dni'a loru aru avé curagiulu a nu incuviintia acea ce aru voi d. Babesiu.

Inse despre d. Alesandru Mocioni ne-amu invetiatu cu totii a nutri alte convictiuni in privintia fortiei si esintiei constitutionalismului in statu si in biserica, — decatu cá sa me incercu a-lu vatemá cu presupunerea cumca elu, fiindu deplinu — si nu unilateralmente prin omu interesatu de cauza — informatu despre cele intemplate — aru fi in stare se incuviintieze fapt'a dlui Babesiu.

Cu nimicu nu se pote justificá acestu pasu funestu alu dlui Babesiu.

Pentruce sa nu mai potta remané dlui Babesiu in sinulu acelu sinodu,

cu care in cele mai multe casuri a mersu mana in mana in trecutu, cu care au alesu episcopi, au infintiatu institutulu pedagogico-teologicu etc. etc.? — căci mai bine de $\frac{2}{3}$ a deputatoriloru suntu totu cei din trecutu. —

Pentruce sa-i deroge acést'a numai dnei sele si inca dlui Barzu si Lazaru?

Pentruca majoritatea n'a ascultat de densulu intr'unu casu dupa densulu forte ponderosu, dar' dupa altii — abstragendu dela interesulu personalu a celoru cadiuti — de insemnata forte dubia?

E bine! dar' numai cu densulu, si numai acum'a s'a intemplantu acést'a in sinodulu Aradului?

Va fi in stare dni'a sea se arete dela inceputu pana astadi: cumca in sinodulu Aradului a esistatu cându va vr'o persona care sa se potta lauda cu aceea, ca in tote cestiunile lu conduce si cumca pentru voia ei aru votá si unu lucrulu cu care majoritatea nu aru consimti, fia acea macaru si chiaru episcopulu?

Ba nu! Ci deca pote fi dreptu, va trebui se constateze, cumca sinodulu Aradului si-a pastratu totu déun'a independintia de susu si de josu si de catra acei membrii ai sei cari voru se jocé rolu de conducatori, — si asiá este bine.

N'au fostu acolo si nu suntu partide formali, si pana cându nu este partida carea se atace bas'a bisericeii — statutulu organicu — nici nu este trebuintia de partide, ci au fostu in casuri concrete majoritati si minoritati formate dupa convictiunile individuali a membriloru, cari inse au fostu forte varie dupa casuri.

A vediutu d. Babesiu pe Episcopulu Ivascovicu lacremandu chiaru dupa enuciarea conclusului prin care i sa reprobatu nerespectarea concluseloru sinodali, si totu atunci triumfandu in alte cestiuni.

A vediutu dlui Babesiu pe Episcopulu Romanu revocandu-si propunerea carea a vediutu ca nu intempina placerea sinodului, si totu atunci esprimandui-se multiamita din partea tuturor nuanceloru din sinodu.

A vediutu pe episcopulu actualu chiaru cadiendu in sinodu cu mai multe propuneri ale sale si totu atunci triumfandu cu altele.

E bine! apoi dora episcopii n'au atatu cuventu de a asteptá dela sinodele ce le presiedu si dela bisericeii ce o conducu cá sa-i asculie intru acelea ce densii cá cei mai chiamati afla de bine pentru eparchia catu are dni'a sea séu veri-care altu membru alu sinodului?!

Si pentru acést'a care episcopulu a disolvatu vre-unu sinodu, séu care nu si-a exprimat multiamirea cu lucrările sinodului? Nici unulu! Ci toti au fostu mandri ca au unu sinodu atatu de independinte si consciu de chiamarea si demnitatea sea.

Dar' sa mergemu mai departe.

Nu se pote negá ca in sinodulu nostru suntu doué persone, in sine onorabile si active, in sa cuprinse de o ura nedumerita un'a in contra celei-lalte, pe cari atunci le vei poté uní cându vei uní oleulu cu ap'a, — aceste suntu I. P. Desseanu si M. B. Stanescu ambii advocati.

De cum va propune Stanescu ce va mai totu déun'a se scola Desseanu si vorbesce contra, ier' deca propune Desseanu ce va totu déun'a se scola Stanescu si lu combate.

Ambii buni oratori si desteri intru motivarea pusetiunei luate.

De nenumerate ori a vediutu dlui Babesiu cumca majoritatea fára privire la persona in un'a si aceea-si siedintia cându a

spriginitu pe unulu cându pe altulu, dupa cum a fostu convinsa in casulu concretu.

In fine sa venimu si mai aproape.

Insusi dlui Babesiu in nenumerate, ba potu dice in cele mai multe casuri a fostu spriginitu de majoritate; dar' au fostu si de acelea casuri ier' rasi multe cându a remasu in minoritate, si eu potu sa-i aduc aminte de unu casu cu multu mai ponderosu cându a cadiutu d-ni'a sea cu propunerea dupa o agitatiune si lupta forte esagerata — aduca-si aminte de alegerea episcopulu Romanu.

Apoi preste scurtu tempu totu acela-si sinodu in contielegere cu dni'a sea pe candidatulu cu care cadiuse d-sea la episcopia l'a alesu pentru celu mai inaltu postu dupa episcopulu in diecesa — de Vicariu episcopescu la Oradea-mare, si abiá la anulu de episcopulu la Aradu.

Unde-ti trebuie mai eclatante dovedi despre aceea ca sinodulu nostru lucra cu barbatia, cu tactu, cu precauete, nu se lasa a fi purtatu si influentiatu de nici o autoritate si nu este resbunatoriu.

A suferitu deci dlui Babesiu in sinodulu nostru dupa meritu si impregiurari si mai grele caderi decatu acést'a; ce e dreptu si atunci s'a superatu adencu, a si amenintiatu de multe ori ca nu va mai veni la noi, in sa totusi nu l'a rapitu foculu intr'atata cá de asta data.

Fost'au casuri, cându cadiendu cáte cu vr'o propunere a poftitu cá propunerea lui cadiuta sa vina la protocolu, pentruca elu este convinsu, cumca viitorulu lui i va dá dreptu fatia de majoritatea sinodului. Si majoritatea a fostu atatu de loiala in privintia lui incatu in contra regulamentulu afaceriloru interne i-a implinitu voia, protocoalele sinodeloru trecute suntu pline de astfelu de propuneri cadiute de ale domnulu Babesiu.

Se pote cá viitorulu sa-lu si justifice pentru acést'a vanitate; inse pentru tienuta de acum'a a dnei sale, cându se redica pestesinodu si pentruca remane in minoritate nu numai ca 'si depune mandatulu, ci inca se afla indreptatitu a improscá in sinodu intr'unu modu ne mai pomenitu intró ómeni culti — si a agitá in contra integritatiei bisericeii, fia dni'a lui convinsu cumca fia-care omu de bine in presentu si in viitoriu lu va condemná.

Unu fostu membru alu congresulu din 1868.

Intregire.

Publicámú cá intregire a cor. din nrulu trecutu urmatorele cuventari in a caroru posesiune amu ajunsu mai tardiu, cuventari cari s'au rostitu cu ocaziunea intempinarei Escel. Sele Archiepiscopulu si Metropolitulu nostru Mironu Romanulu la Brasiovu.

Dlu directoru alu scoleloru centrale rom. gr. or. din Brasiovu Dr. I. Mesiot'a bineventá (la Ghimbavu) pre Escel. Sea in numele crestineloru nostri din acelu tienutu in urmatoriu modu:

Escelentia! Inaltu Preasántite Parinte Archiepiscope si Metropolit!

Románii din cetatea si districtulu Brasiovului suntu fericiti, ca li se implinesce astadi dorintia de a putea vedea in mijloculu loru pe Escelentia Vóstra. Ei suntu plini de bucuria, cáci li se ofere astadi de multu asteptat'a ocaziune, de a bineventá. Inalt'a persona a Escelentiei Vóstre, pe care proni'a ddiéscá, vointia natiunei*) si

*) Pentru de a preveni óre-care susceptibilitati, indigitámú la relativitatea, cu care facu ómeni usu de termini cá cei de susu.

grati'a Monarchului V'a chiamatu pe scaunulu metropolitanu, V'a chiamatu la postulu celu mai insemnatu, celu mai importantu pentru români gr. or. din Ungari'a si Transilvani'a.

Restaurand-u-se vechi'a n'ost'ra metropolia prin staruintele fericitelui si neuitatului Mare Andreiu românii gr. or. de sub corón'a St. Stefanu capetara in persón'a Metropolitului loru unu capu bisericescu-nationalu, care sa concentreze si sa conduca tóte niintiele n'ost're, care tientescu la cultur'a morala si intelectuala si la prosperarea materiala a poporului român din provinci'a metropolitana. — In persón'a Metropolitului nostru avemu o sperantia mai multu, ca se va realisá dorinti'a poetului: „Uniti-ve in cugetu, uniti-ve 'n simtiri.“

Pentru cá sa prospereze intre-gulu este in sa neaperatu de lipsa, cá fia-care parte sa in floréscá; pentrucá intrég'a n'ost'ra provincia metropotana sa-si ajunga scopulu, pentru care este creata, trebue cá singuratecile diecese sa se radice prin institutiunile lor la acelu gradu de bunastare morala, intelectualá si materialá, care-lu pretindu impregiurárele si spiritulu tempului.

Speranti'a cea mai mare pentru prosperarea archidiecesei n'ost're o punemu cu incedere in parintésca in-grigire si intiepleciune a Escelentiei V'ost're.

Tari prin credintia, luminati prin instructiune si progresandu pe terenulu materialu, vomu puté privi cu sperantia si cu incedere in fitoriu.

Români acestui tienutu, cari si in tempurile cele mai viforose au statu neclantiti cá stâncile din Carpati in credinti'a lor stramosiesca vinu deci cu incedere fiiésca a Ve intempiná si descoperindu-Ve simtiementele lor cele mai sincere de supunere si devotamentu Ve uréza din adenculu sufletului t'aria si viétia indelungata, cá sa puteti conduce nai'a bisericeii n'ost're spre in florirea bisericeii, fericirea natiunei si glorificarea numelui Escelentiei V'ost're. Sa traiésca Escelenti'a Sea Parintele nostru Archiepiscopu si Metropelitu Mironu Romanulu!!

Dlu comerciantu si cetatianu alu Brasiovlui Diamandi M a n o l e bine-ventá (la conductulu de tortie) in numele românilor din Brasiovu in urmatoriulu modu:

Escelenti'a V'ost'ra! Inaltu prea sf. Arch. si Metropolit!

Români brasioveni 'si implinescu prin presenti'a lor ací antá'a lor datoria depunendu inaintea Esc. Tale omagiale lor cele mai respectose si asigurarea devotamentului lor. —

Escelentia! Timpuri critice au trecut prestre neamulu românescu, dar' români brasioveni tari cá stâncile acestor frumosi carpati, au ramas neclintiti aparandu-si religiunea stramosiesca, limb'a, si datinile lor. —

Escelentia! Tari in acésta credintia stramosiesca s'a formatu la români brasioveni o traditiune, acee'a, de a venerá pe capii lor bisericesci, cáci ei privescu in capii lor bisericesci pe acea persóna inalta, care sa le fie radiemulu religiunei stramosiesci, care sa le fie scutu nationalitatiei române, si care sa le fie inainte mergatoriulu si promotorulu culturai neamului românescu. —

Escelentia! Dumnedieu si vointi'a nationala te-au chiepmatu pe Esc. Ta la scaunulu de Metropolitu alu românilor din Transilvani'a si Ungari'a in tempulu de fatia o sarcina pe cátu de grea pe atát'a de sublima, cáci ce p'ote fi mai greu de cátu a pastoru miliónu de suflete, dar' iéra-si ce p'ote fi pe acestu pamentu mai sublimu de cátu ca Esc. Ta este parintele sufletescu a 2 miliónu de români. —

Ce p'ote fi mai sublimu de cátu cá Esc. Ta cá parinte sufletescu esti chiepmatu se lucrú pentru inaintarea

si progresulu tuturor filorú sufletesci ai Esc. Tale. —

Ce p'ote fi mai sublimu decátu cându capitanulu tocmai in óra de periculu pe tempestáti si furtuna 'si conduce totusi bastimentulu seu la limanulu doritu. —

Escelentia! Din adenculu inimiloru n'ost're 'Ti dorimu viétia indelungata si aci sub ceriulu liberu rogámu pe Dumnedieu parintiloru nostri se-ti ajute Esc. Tale a conduce Nai'a natiunei române din Transilvani'a si Ungari'a la limanulu ei doritu.

Se traiesti Escelentia.

Diet'a Ungariiei.

In siedinti'a casei dela 7 Iuniu s'a continuatu desbaterea speciale asupr'a arondárei.

Discussiunea incepe la punctu 10 a § 1: Comitatu Albei inferioare. Acést'a se compune din: a) comitatu Albei inferiori eschidindu valea riului Ariesiu care se va dá comitatului impreunatu Turd'a-Ariesiu, mai departe cele doue párti situate intre marginile fondului regiu, precum si comunele Magulu si Sacelulu; b) Alb'a-Iuli'a; c) Abrudu; d) Ogn'a. Loculu pretorialu: Aiudulu.

C. Könczey si S. Borlea facu amendamente relativu la pártile ce se accludu comitatului numitu. (Propunerea deputatului Borlea se p'ote vedé in discursulu seu din 7 Iuniu, publicatu la altu locu.)

Des. Szilágyi dupa ce intr'unu discursu scurtu relevá tóte motivele ce pledéza pentru sustinerea Albei Iuli'a cá locu centralu alu comitatului, face emendamentulu, cá scaunulu comitatului sa fia Alb'a-Iuli'a — iér' nu Aiudulu, cum dispune proiectulu.

Dupa o scurta replica a ministriului presidentu Tisza si dupa unele observatiuni din partea deputatoru bar. St. Kemény (pentru Aiudu), Sg. Helfy (pentru Aiudu) si Sam. Felszeghy pentru Aiudu se pune punctulu 10 la votu si se primesce aprópe cu unanimitate nemodificatu.

Urméza punctu 11 a § 1: Comitatu Unedórei, care se compune din: a) comitatu Hunedórei; b) scaunulu Orestiei impreuna cu cetatea Orestia; c) cerculu prefectoralu alu Baiei de Crisiu si Zarandului si unele comune din Halmagiulu mare; d) Vaid'a-Huniadu; e) Hatiegu. Loculu pretorialu: Dev'a. Cea-lalta parte intrecatóre a comitatului Zarandu se dá comitatului Aradu.

Relativu la comitatu Unedórei se facura unu siru de emendamente, cari dupa o lunga discussiune se respingú. Se primesce punctulu 11 „Comitatu Unedórei“ nemodificatu conformu testului comisiunii administrative.

Punctu 12 Comitatu Ternavei mari se primesce in compunerea cunoscuta fára nici o observatiune.

Punctu 13 Comitatu Fa'g'arasiului dupa o discussiune scurta se primesce nemodificatu, de asemene pct. 14 „Comitatu Sabiuului. Comitatu Sabiuului se compune din: a) scaunulu Sibiului in intinderea sea de acum, intielegându-se si cetatea Sibiulu; b) Scaunulu si cetatea Sasu-Sebesiu; c) scaunulu Mercurei; d) scaunulu Noerchiului esimáandu partea ce se va dá comitatului Ternavei mari; e) acele doue párti din comitatu Albei inferiori, cari suntú inclavate in fondulu regiu, precum si comunele Magu si Sacelu; f) acea parte a comitatului Albei superiori, care e situata intre scaunulu Sibiului si Noerchiului. Loculu pretorialu: Sibiulu.

Punctu 15 suna: „Comitatu Treiscauneloru,“ care se compune din: a) Treiscaune; b) Cele doue párti situate intre Treiscaune si districtulu Brasiovlui si partea situata intre Treiscaune si scaunulu Cicului

a comitatului Albei superioare; c) Sz. St. Georg, Kezdi-Vasiarheiu, Ilyefalva si Breticu. Loculu pretorialu: Szepsi Sct. Georgiu.

La punctulu acést'a deputatulu Ios. Künle propune impreunarea Brasiovlui cu Treiscaunele lasandu-se Brasiovlulu — cetate libera independenta. Din argumentele, cu cari deputatulu Künle a pledatu pentru acésta propunere, amintimu numai motivulu, ca Treiscaunele si comitatu Brasiovlui suntú comitate lángá fruntariile Romaniei si aru fi de doritu si din punctu de vedere alu statului, cá la fruntarie sa se formeze in tóta privinti'a comitate tari si cu putere de viétia.

Sr. Wächter aperándu proiectulu guvernului releva, ca Brasiovlulu e o cetate vitale, are o inteligentia mai superioara si districtulu Brasiovlui e intre tóte comitatele uniculu, care acopere erogatele sale cu unu aruncu de 6 procente. Cându e vorb'a sa se impreune comitatele Treiscaune si Brasiovlulu, atunci dreptatea cere, cá Treiscaunele cari nu potú traí din bugetulu propriu sa se incorporeze la acelu comitatu, care se sustiene de sine, cere acést'a cu atátu mai vertosu cu cátu Brasiovlulu nu numai ca are o industrie desvoltata si unu tribunalu, ci are in Transilvani'a si celu mai mare numeru de suflete.

Ministru presidentu C. Tisza nu p'ote sa accepteze propunerea facuta de Künle, pentrucá e datorinti'a legislativei sa purcéda din punctu de vedere alu dreptáti si acestu principiu nu trebue ignoratu chiaru de amu avé cele mai nobile sentieminte. Nu e justificabilu a cere dela acelu comitatu (Brasiovu), care p'ote purtá spele administratiunei sale, cá sa se impreune cu altu comitatu (Treiscaune) si sa i se urce contribuirea la cuot'a administratiunei dela 6—8%, pentru a face pe acestu comitatu cu vitalitate. Impreunarea Treiscauneloru cu Brasiovlulu nu se p'ote iustificá nici prin motive politice, nici prin alte argumente. Déca unii dicu, ca poporatiunea din tiér'a Bersei celu putienú in parte n'are patriotismulu recerutu, acést'a nu pledéza pentru impreunare; deci recomanda testulu din proiectu.

Contele F. Nemes vorbesce din punctu de vedere alu unei politice corespondentóre, alu unei administratiuni eftine si omogene. Cine considera positiunea geografica a tienutului numitu va aflá ca acést'a e unu tienutu situatu la fruntariile Romaniei, impreunatu de munti si fórte roditoriu cum numai e altulu in tiéra. Ecuitabilitatea cere cá acestu tienutu sa remana compactu si déca totusi se sparge unu tienutu care e impreunatu dela natura in modu arteficiosu, acést'a procedere se va puté justificá numai prin faptele violente ale unui evu barbaru, cari stau in contrastu cu desvoltarea culturale. Domnulu Wächter insusi a disu, ca amicii cei mai buni ai sasilor suntú acei'a, cari voru voi sa estermine ur'a ce s'a nascutu intre sasi contr'a magiariloru. Delaturarea acéstai uri reclama dara impreunarea acestor doue comitate, o reclama si punctulu de vedere financiaru, cáci altmintrea aru trebú sa se impuna cetatiuniloru din Treiscaune o contributiune mare; dreptu aceea recomanda propunerea lui Künle.

L. Csernatony combate ratiunile profuse pentru impreunare. Relativu la ratiunile natiunalitatiloru observa, ca secuii si sasi nu au avutu si nu au simpatii unii cátra altii; nici oratorulu n'are simpatii cátra sasi. Intre sasi se afla fórte multi ómeni buni, dara si fórte multi rei si nenorocirea pentru sasi consista intr'aceea, ca in tempulu mai nou totu déun'a ómenii cei rei intre sasi au condusu pe cei buni contra patriei. Aceste inse suntú fapte de ale trecutulu si delaturandu-se positiunea privilegiata a sasiloru pe viitoriu va fi

mai bine. Dealtmintrea cestiunea natiunalitatiei la sasi n'are insemnatatea ce i se atribue. Sasi suntú numai o mána de ómeni pe o insula impreso-rata de marea popóreloru, magiaru, secuescu si românú, ei deci nu suntú periculosi nici pentru Transilvani'a nici pentru Ungari'a, chiaru nici la casulu, cându densii aru dobandi o positiune exceptiunale. In fine primesce testulu din proiectu.

Fiindu tempulu inaintatu desbaterea se curma si siedinti'a se inchide.

Propunerea

deputatului S. Borlea facuta in siedinti'a casei reprezentatoru dela 7 Iuniu, cu privire la sustinerea comitatului Zarandu.

Onorable Camera! Dupa ce se sustiene ca proiectulu de lege de sub intrebare intentiunéza o administratiune mai eftina, mai buna si mai inte, de-si eu vedu in densulu numai scopulu de a asupri pe natiunalitatile ne-magiare, totusi chiaru contra convictiunei mele me vedu silitu a crede ceea ce sustiene si intaresce guvernulu si majoritatea sea. Dar' déca se intentiunéza o administratiune mai eftina, mai buna si mai iute: atunci diu ca cottulu Zarandu nu trebue desfacutu. Vi marturisescu, dloru, ca dlu dep. antevorbitoriu Könczey, care dice ca cunósce impregiurárele din acele párti, sa faca propunere in acestu intielesu, si nici prin minte nu mi-a trecutú ca va propune cá o parte a Zarandului sa se incorporeze la Alb'a inferioara, cáci a avé curagiu a propune asiá ce-va, este tocmai atát'a cátu a propune, ca Zarandulu sa se incorporeze chiaru la comitatu Haiduciloru cu resiedinti'a in Dobritienú! Dealtmintrea credú ca si dlu dep. Könczey nici n'a facutu seriosu acea propunere, ori dóra o face numai cá sa arete ca d-sea scie, séu mai bine ca nu scie cáti români si cáti magiari suntú in cottulu Hunedórei.

On. Camera! Voiu sa facu si eu o propunere cu privire la Zarandu, dar' nu din punctu de vedere natiunale, dupa cum face antevorbitorulu meu; eu o facu deci numai cu respectu la o administratiune mai eftina, mai buna si mai iute.

Poporatiunea ori-carei párti din Zarandu aru trebú se mérga pána la Aiudu dupa propunerea dlui Könczey, considerandu impedecamintele naturali, drumurile cele rele si neumblate de printre munti, multele valecele si parie ce totu esunda, aru trebú se faca caletoria de celu putienú patru dile pentru a-si ispravi acolo trebile. Poporulu aru face ce aru face, mergendu pre josu, de-si cu multe si mari greutáti; dar apoi impiegatii interni, mai alesu iér'n'a n'aru puté de feliu sa mérga prin acele comunitáti, cáci iér'n'a prestre totu nici nu poti umblá cu trasur'a pre acele drumuri, si si calare numai anevoia (O voce: „Mérga pre catári.“) Bine bine; dar pe la noi nu-su de acele animale. De altmintrea greutátile in acestu respectu s'au aretatu si doveditu din destulu in reprezentatiunea ce inaintá universitatea cottului Zarandu la 17 Maiu a. c. sub nr. 592 atátu cátra guvernulu, cátu si cátra dieta; de aceea nu mai umblu sa-mi motivezu propunerea in acestu respectu, ci simplumente me provocu la acea reprezentatiune. Ast'a o facu cu atátu mai vertosu cu cátu ca propunerea mea se motivéza ea insasi de sine si trebue sa recunósca toti cei ce cunosc referintiele locali si nu-su neamicii ai dreptáti, cumca ea este indreptatita.

Propunerea mea este urmatórea: In proiectulu de sub intrebare, sectiunea (I § 1) dupa punctulu 9 sa se puna:

10. Comitatu Zarandu, care se forméza:

a) din teritoriulu de astadi a cottului Zarandu;

b) din tóte acele comunitáti din cottulu Unedórá, cari începudu dela comunitatea Sionusiulu muresianu suntu in vecinatatea Zarandului, pre malulu dreptu alu Muresiului;

c) din comunitatea Campeni si pregiurimea acestei'a din cottulu Albei inferióre, adeca din tienutulu ce jace intre Crisiu si Ariasiu.

Resiediñtia acestui comitatu sa fia: Bai'a de Crisiu.

Vi atragu, dloru atentiunea asupra acestei propuneri indreptatite, si apelandu la sentiulu de dreptate alu d-vóstra, ve rogu sa o primiti."

Discursulu

deputatului dietalu Sigismundu Borlea rostitu la desbaterea generale asupra noiei arondai de comitate, in siedinti'a camerei representative dela 30/5 n. a. e.

Onorable Camera! Eu affu ca presente proiectu de lege, numitu reforma, este tocmai asiá cá si tóte celelalte legi ce se votara pána aci in camera, cari tóte fura reforme séu celu putienu asiá erau botesate. Si acest'a cuprinde adeca doue lucruri: urcare de dare séu mai bine dare noua, si scopuri de magiarisare silnica a nationalitatiloru.

E dreptu ca dlu presiedinte alu consiliulu ministeriale nega ieri cumca in acestu proiectu se cuprinde urcare de dare séu dare noue, ba inca dise unu d nu deputatu, ca deca se cuprinde in proiectulu de fatia dare noue, pentru ce nu arata unde se cuprinde aceea, pentru ce nu face adeca sa séra iepurele din tufisiu, cáci si asiá din acea parte, adeca din partea opusetiunii din stang'a, totu-déun'a se incercá a scoiciorí din tufisiu iepuri inca si atunci, cându nu-su de unde. Ve rogu de iertare, dloru, apoi ca totu insulu scie ca domestec'a este dare noue, si asiá nu-i de lipsa sa mai scoicioresci iepurele de prin tufisiu, cáci urechiatul nu-i ascunsu acolo, ci sta in mediloculu drumului si lu póte vedé totu omulu cu ochi si cu minte sanatósa; (ilaritate in stang'a;) apoi cumca opusetiunea din stang'a s'a indatenatu sa scoicureasca iepurele de prin tufisie: ast'a credu ca dovedesce istetimea ei. Dara dlu presied. alu consiliulu ministeriale mai adause, ca opusetiunea din stang'a face sa séra iepurile si de unde nu-i. Eu marturisescu ca asiá ce-va n'amu mai auditu, adeca cá sa poti face sa séra iepuri si de unde nusu; póte ca dlu Tisza, cá deputatu dela Dobritien, va fi potutu vedé pe pustele Dobritienului si de acelea. Fatia de acest'a inse eu amu vediutu, si credu ca si dlu min. presied. si alti inca au vediutu atare nefericitu de fluerasiu nantocou, („egygyű szerencsétlen flottás.") care alérga crucisiu curmedisiu cáte printr'unu tienutu pe unde intr'adeveru suntu iepuri, dara totusi nu-i scí face sa séra din tufisiu. Apoi suntu guri rele ce dicu ca atare nenorocire ajunse de curendu, cu ocasiunea negotiatiumiloru dela Vien'a, si pe unu urisiu piticotu. („törpe óriás.")

De ce nu primescu proiectulu de sub intrebare cá base la desbaterea speciale: ast'a nu dorescu s'o motivediu. Dara cá sa nu fiu reu intielesu, voi sa ve spunu, ca de ce nu dorescu sa motivediu ast'a.

Mai intáin de aceea, cáci si asiá n'asi avé nici unu folosu, de óre-ce in urm'a unei esperintie de ani indelungati dieu ca m'amu convinsu despre aceea, ca deca a otaritu odata partia guvernamentale cea impupotiata cu titulu de „liberale," cá sa primésca vr'unu proiectu, apoi acel'a e si primitu si in camera, si asiá tóte motivele si argumentele suntu indesiertu, acelea nici nu se mai iau in consideratiune in camera. Iéra a dou'a de aceea, cáci condeputatulu C. Gurbanu

a aretatu si motivatu din destulu, ca de ce nu putemu noi primí acestu proiectu de base la desbaterea speciale, si eu, mai alesu intre impregiurárele de astadi, la asta ocasiune nu voiescu sa dicu nici atát cá tu dise d-sea. Apoi a trei'a — si pe ast'a punu mai multu pondu — de aceea nu voi sa-mi motivezu in speciale votulu ce dau, pentruca m'amu convinsu, ca de cáte ori noi deputatii nationali aretarem a aici adeverat'a stare a lucrului si din intemplanu pusetiunea guvernului se c'amu clatiná, totu de atáte ori dlu presied. alu consiliulu ministeriale ne atacá cu frase góle si cu sofisme, iér' membrii onorabilei camere totu mereu lu aplausera, si astfelu pusetiunea cea clatinatória a guvernului prin noi se mai intaresce pre cátu-va tempu; (ilaritate;) sciindu insa eu, ca pusetiunea guvernului astadi se clatina mai multu decátu ori cându, eu celu putienú nu voi deci sa-i dau ocasiune sa-si intarésca pusetiunea, cáci dieu dela noi ast'a n'o merita. (ilaritate), cu atátu mai vertosu cáci amu esperiatu, ca de-si dlu min. presied. fatia de dnii din Vien'a se indatiná a fi de totului totu supusu, totusi fatia de noi e fórté ingamfatu si truffasiu, ceea ce dieu ca nu-i mare vitegia, deóre-ce noi abiá suntemu trei-patru, si apoi fatia de asiá putienú nu se poftesce asiá mare curagiu si de aici nici nu se platesce a se folosí cu purtarea sea fatia de noi.

In urm'a acestor'a mai voi sa facu inca unele observári la cele ce dise dlu dep. B á n h i d y in vorbire sea de ieri. Dlu bar. Béla B á n h i d y accentuá adeca, ca de se va primí proiectulu de sub intrebare asiá dupa cum se presentá in camera: atunci pána sa se reguleze comitatele astfelu, voru trece mai multi ani. Dlu presied. a consiliulu ministeriale nega ast'a; eu inse tienu de adveratu ceea ce dise dlu B á n h i d y, numai mai adaugu ca la noi asiá-i sistem'a. Eata si esemplu. Organizarea judecatorésca se incepú la 1869; de atunci totu curge si nu-i incheiata: in Iulu anulu trecutú s'au cassatu 23 de tribunale si judii fura aruncati dintr'unu locu in altulu, iér' acum de curendu se cassara iérasu 24 de tribunale si personalulu dela acelea fu isbitu dintr'o parte a tiei in ceea-lalta. Si apoi inca nici cu ast'a nu s'a gatatu organizarea. Celu putienú ast'a se vede din respunsulu ce dede dlu min. presied. la intrebarea ce i se puse in comisiunea administrativa, ca adeca de ce nu stramata tribunalulu din Alb'Anlu in Aiudu. Atunci respunse adeca dlu min. presied. ca ast'a se póte face dupa doi ani de dile, deóre-ce acesti ani suntu totu ani de proba. Va sa dica: numai preste doi ani de dile va fi incheiata organizarea judecatorésca, insa cine scie de va fi si atunci.

Firesece ca acest'a 'si are si o parte buna: pána atunci mân'a guvernului va fi totu in chic'a comitatelor, a districtelor, si a urbiloru. Apoi prin ast'a se mai facu servitii bune si unoru deputati, cáci cei ce nu vréu ori nu potú sa se tiena de programe, se scusa nainte alegatoriloru cu aceea, ca numai asiá potú sa li tiena tribunalele ori comitatele, de le au, iér' de nu le au, numai asiá potú sa li castige; iér' nauci suntu destui sa li créda aceste vorbe. (Ilaritate in stang'a.) Da, eu credu, ca ast'a-i spre binele si in folosulu guvernului; dara nu credu dieu sa fie spre binele si in folosulu poporului si a tiei.

In fine, fára a mai motivá pre largu, dechiaru in scurtu, ca proiectu de sub intrebare, carele cuprinde in sine dare noue si asiá apesarea si stórcerea si mai tare a poporului, si apoi intentiunea si la magiarisarea cu sil'a a nationalitatiloru nemagiare

eu nu-lu primescu de base la desbaterea speciale.

Mórtea Sultanului Abdul Aziz.

Nóuespradiece medici, se dicea in telegram'a carea annunciá mórtea sultanului, constatéza sinuciderea. De atunci incóce s'au mai publicatu multe date despre tragiculu sfersitu alu padisahului musulmaniloru din cari se vede totu mai bine ca cei nóuespradiece medici, asiá dicendu nu constatéza nimic'a. Protocólele séu estrasele ce se publica nu constatéza, decátu ca medicii, cari 'si dau parereá, l'au afluatu mortu si ca au afluatu rani la bratie, sange josu pre parchete si pre sofa si nisce fórfeci ascutite lánge loculu unde s'a gasitu cadavrulu sultanului. O telegrama din Constantinopole la „Deutsche Ztg." publica unele detaiuri din tempulu celu din urma alu sultanului si révérse óre-care lumina asupra acestei tragedie intunecóse. „Abdul Aziz, dice telegram'a, fu transportatu vini — unii afirma la cererea propria — cu nai'a la Tsheragan. La desbarcare voiá sa se preumbe pre queu (in marginea márei), dara oficierii cari lu acompniau lu oprira. Atunci a scosu unu revolveru, dara soldatii se aruncara de tóte pártile asupra lui, i smancira arm'a din mána si lu despoimara de sabi'a si cutitul ce-lu avé la sine. Dupa intemplanu acest'a deveni cându furibundu, cându intr'unu indiferentismu pána la nesimtire; cáte odata chiamá soldatii la arme contra inimiciloru sei. Cátra fiulu seu Iussuff a disu: „De pátru ani esti comandantu alu gardei si n'amu nici unu unicu credinciosu." — Nóptea spre dumineca strigá neimcetatu din gradina si din feresti sa vina marin'a; dela creatiunea sea de predilectiune asteptá elu ajutoriu pána in momentele din urma. — Pre la ór'a a 8-a diminéti'a se dice ca a adurmitu. Pre la ór'a a 10-a, se dice, ca a cerutu dela mama sea fórfeci sa-si taie unghiile si sa-si tunda barb'a" (!); dupa acest'a s'a incuiatu. Sultan'a Valid'a, ingrijiata a spartu usi'a, affa inse pre sultanu fára de graiu si in resuffetele cele din urma. Muierile audiendu strigatul, ca sultanulu este omoritu, au spartu ferestrele, au ruptu gratarele, de unde faim'a, ca sultanulu s'a aruncatu in mare. Muierile se aruncara la picioarele soldatiloru si se rugau sa nu le omóre si pre densele.

„Seraskierulu (ministru de resbelu) a venitú indatu si cátra 11 óre a chiamatu pre apotecariulu (farmecistulu) Delabrussi si medicu, inse deocamdata numai medicu levantini. Abiá pre la 1 óra incunoscinti'a si pre ambasade despre cele intemplate. Dr. Sotto, mediculu dela ambasad'a austriaca, fu invitatu deadreptulu dela palatu sa vina; elu a sositu in Theheragan cam pre la 1 1/2 óra dupa média di. Acolo a afluatu numai medicu levantini, pre Dixon dela ambasad'a engleza, de altmintrea nascutu levantinu, pre Dr. Marroin mediculu ambasadei franceze.

„Pre la 3 óre dupa média-di fura introdusi medicii intro camera de vighiatori intr'unu chiocú de lánge unu palatu. Aci jacea cadavrulu pe o madratia, imbracatu intr'unu halatu largu. Dr. Sotto n'a afluatu la grumadi nici unu semnu de strangulare. Ranele dela máni le a cercetatu cu asiá de mare acurati'a incátu s'a umplutu de sangele sultanului si s'a convinsu ca ranele s'au facutu cu fórfecile. Fatia cadavrului erá cá cér'a si evacuata de sange; cealalta parte a trupului a remasu acoperita si nu s'a cercetatu de locu.

„Medicii fura condusi din camera printr'o spartura a zidului curtiei in partea din apoi a chiosculu celu fórté lipsitu de curatienia, in etagiulu superioru. Aci li aretara o incapere spaciósa cu feresti in trei laturi spre

mare si in care duce numai o usia din paretele alu patrulca. Aci nu erá alta mobila decátu o sofa asiadiata intr'unu unghiu, cu capulu cátra mare. Mediciloru li s'a spusu ca sultanulu se temeá de focu si din caus'a acest'a n'a suferitu nici o mobila in incapere. Pre sofa erá o balta mare de sange, totu asiá pre parchetu si, giuru impregiuru si alte pete de sange. Tóte aceste nu vadiu urme de vreo lupta. Dr. Sotto dechiaru ca, considerandu repetitele casuri de furia, de cari a patimitu sultanulu, sinuciderea póte fi verosimila. La intrebarea, ca óre nu s'aru fi potutu produce paralisia de resistintia prin chloroformare séu prin aplicarea vre-unni opiatu, a dechiaratu Dr. Sotto, ca dupa restempu de cincí óre chloroformarea nu se mai póte constatá si despre o sectiune, conformu legei mnhamedane, nu póte fi vorb'a. Possibilu este asiá dara, ca sultanulu fu adormitu si tienutu in somnu si cu modulu acest'a i s'a taiatu vinele.

„Alti medici dechiaru ca pre calea anatomica este neesplicabile cum unu sinucidietorii sa-si póta taiá dela o mána cu fórfecile vinele cubitale si dupa acest'a sa se mai póta rani asiá de tare."

Dupa enaratiunea acest'a continua telegram'a:

„Pána cându se visitá cadavrulu fu chiamatu englesulu Millinger, mediculu sultanei maree. Acest'a devenise furibundu. Mediculu i-a datu o medicina recoritóre. Scirea de eri ca sultan'a mama s'a sinucisu se deminte astadi. Incercarea de a inveniná pre Iussuff s'a paralisatu.

„Luni'a cea mai de aprópe va avé ceremoni'a solemna a incingerei (sultanulu Murad V) cu sabi'a profetului in mosie'a Eyub, pre loculu, unde se incoronau imperatii bizantini. Ceremoni'a se va face de cátra Sieichulu dela Koniah, in a cáruí familia este functiunea acest'a ereditaria.

„Multe Softale cumpera pentru diu'a acest'a provisiuni de pulbere de pusca. In cursu suntu multe vorbe, dupa care e de temutu, ca pulberea de pusca nu va fi de prisosu."

Varietáti.

* * * Indata dupa terminarea siedintieloru dietali, se dice, ca ministrulu de aper. tiei, B. S z e n d e, va intreprinde o caletoria oficiala in Transilvani'a.

(†) Ministrulu comunu de finantie, H o l z g e t h a n, a muritu mórte grabnica.

* * * Imperatulu rusescu Alessandru II se intórce in 19—21 l. c. la Petersburgu, spre a primí pre principele de coróna alu Italiei, Umberto cu soci'a sea. In onórea loru voru fi festivitáti mari militare. Principele si soci'a sea Margaret'a va cercetá, afara de capital'a Rusiei, Moscva si Nisnei Nowgorodula.

Burs'a de Vien'a.

Din 2/10 Iuniu 1876.

Metalicele 5%	66 50
Imprumutulu nationalu 5% (argintu)	69 35
Imprumutulu de statú din 1860	109 80
Actiuni de banca	839 —
Actiuni de creditu	146 —
Obligatiuni de desdaunare Unguresci	75 —
" " " Temisioresci	73 25
" " " Ardelenesci	73 75
" " " Croato-slavone	84 75
Argintu	103 15
Galbinu	5 75
Napoleonu d'auru (poli)	9 62

Anunciu.

Unu copilu de 13—14 ani, care a absolvatu scól'a normale si sa scie incátu-va si limb'a germána, se primesce cá invetiacele in praval'a subscrisului. Invetiacelelu va cercetá si scól'a comerciala. Domnii reflectanti binevoiesca a se adresá la

Gregoriu Mateiu,

comerciantu.